

JUNI 2023

WETENSCHAP: VASTBINDEN TONG EN HOGE TEUGELDRIJK IN DE DRAFSPORT

Dier&Recht
advocaat van de dieren

SAMENVATTING

In de draf sport worden vele dwangmiddelen gebruikt:

- Het vastbinden van de tong
- Het bit
- De mondketting
- De opzetteugel met opzetbit (blokkeert neerwaartse beweging van het hoofd)
- De sidepole (blokkeert zijwaartse buiging van het hoofd)
- Neusriem (snoert om de mond en blokkeert het openen van de mond)
- Keelplaat (drukt tussen de kaken bij de hals en blokkeert buiging van het hoofd)

Samen met een zeer hoge teugeldruk zorgt dit voor ernstige welzijnsimplicaties.

HET VASTBINDEN VAN DE TONG

Samenvattend: Er is geen wetenschappelijk bewijs voor enig voordeel van een vastgebonden tong. Dat het vastbinden van de tong stress en ongerief veroorzaakt, is daarentegen veelvuldig aangetoond door gedragsobservaties, metingen van stresshormonen en metingen van de hartslag.

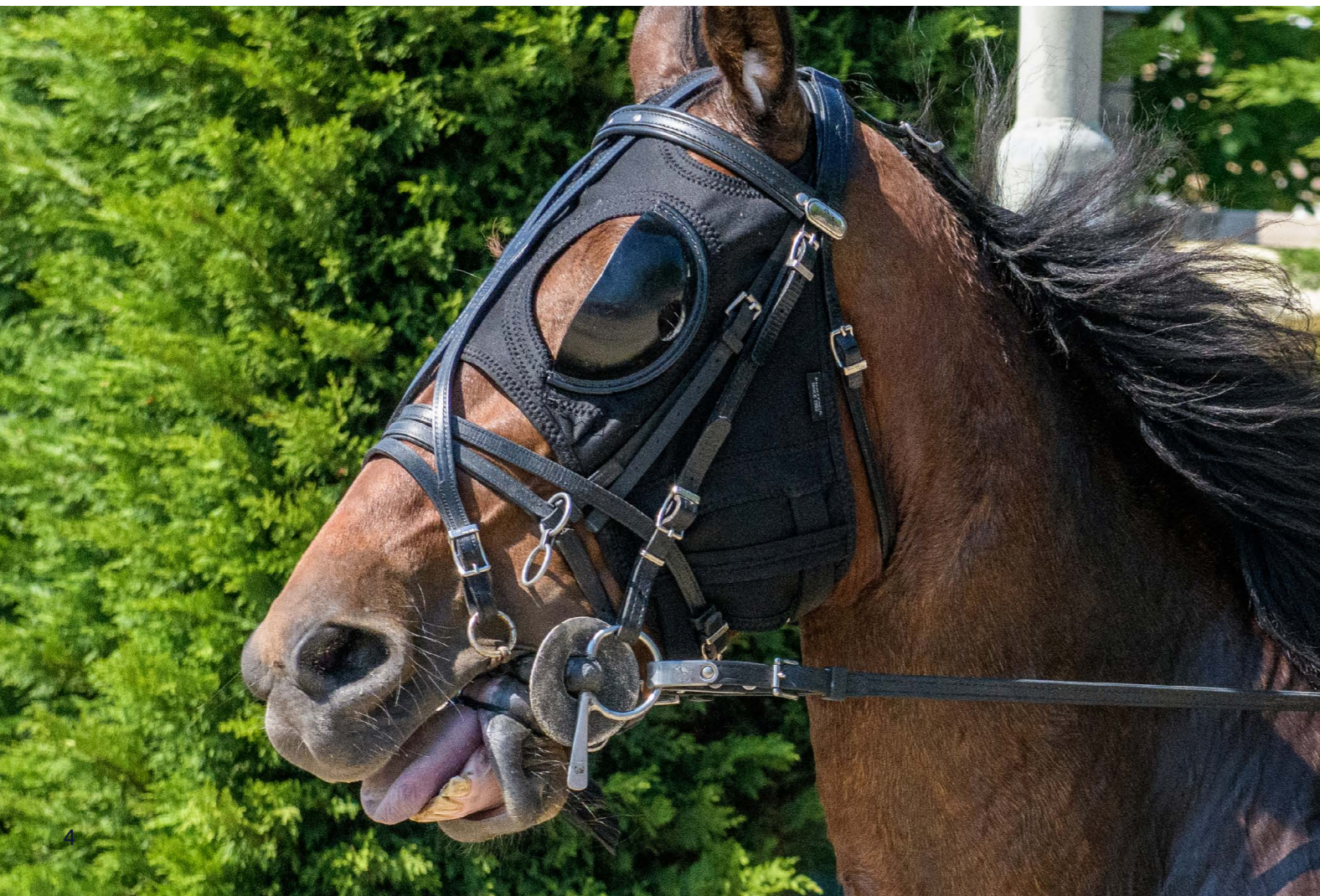
Het vastbinden van de tong is een standaard handeling in de draf- en racesport. In Nederland gebruikt men hiervoor vooral pantykousjes of (post)elastieken, in andere landen ook wel rubberen bandjes. De tong van het paard wordt bij het aanbrengen stevig vastgehouden en het bandje wordt er een- of tweemaal omheen gedraaid. Vervolgens wordt het bandje bevestigd aan de onderkaak.

WAT DRAFTRAINERS DENKEN:

Voor het toepassen van dit voor het paard pijnlijke en stressvolle dwangmiddel hebben draftrainers twee argumenten:

1. Het paard krijgt meer lucht
2. De pikeur kan meer controle uitoefenen (het paard kan de druk van de bitten niet verlichten met de tong)

↓ *Zwart pantykousje om de tong geknoopt. De tong loopt grijs aan door de geblokkeerde bloedtoevoer. De foto is gemaakt tijdens de kortebaandraverij in Assendelft 2023*

DE WETENSCHAPPELIJKE GEVOLGEN VOOR HET PAARD:

Onder meer veterinaire wetenschapper Paul McGreevy onderzocht de effecten op het paard bij het gebruik van een tongband:

- Het paard heeft stress en pijn
- De bloedtoevoer in de tong verslechtert (bij strakke bandjes)¹
- De tong kan worden ingesneden (bij gebruik van smalle tongbandjes, zoals een pantykousje)
- Het paard krijgt problemen met slikken
- het paard krijgt problemen met de ademhaling, en mogelijk schade aan de keel of longen.^{2,3}

↓ *Een postelastiek om de tong geknoopt. De foto is gemaakt tijdens de kortebaandraverij in Assendelft 2023*

SIGNALEN VAN STRESS EN PIJN

Meerdere onderzoeken hebben aangetoond dat stress en pijn niet alleen te herkennen zijn aan fysieke verwondingen, maar ook aan het gedrag van het paard. Signalen van pijn die vaak genoemd worden zijn:

- Het openen van de mond
- Het meer dan vijf seconden naar achteren houden van de oren of de oren scheef houden
- Rimpels boven het oog
- Opgetrokken neusgaten
- Verstarring van de spieren in het aangezicht van het paard^{3, 17}

Behalve dat paarden met een vastgebonden tong deze signalen vertonen, schudden ze meer dan normaal met het hoofd en blijven ze proberen om de tong te bewegen. Na het losmaken van het bandje likken ze veelvuldig de lippen, waarmee ze compenseren voor de periode dat ze het likken misten. Ook gapen ze vaker.⁴

De diverse tekenen van pijn en stress gaan in de onderzoeken gepaard met meetbare signalen, zoals een stijging van stresshormonen in het speeksel, een hogere hartslag en een verhoogde oogtemperatuur. Opvallend is ook dat paarden die ervaring hebben met een tongbandje, daar heviger op reageren dan paarden die er voor het eerst mee kennismaken. De dieren wennen er dus niet aan maar raken juist overgevoelig voor het bandje.¹⁸

WAT KLOPT ER VAN DE ARGUMENTEN VAN DRAF-TRAINERS?

Argument 1: het paard krijgt meer lucht binnen

Dit argument, dat in het verleden veel werd gebruikt om het vastbinden van de tong te rechtvaardigen, is aantoonbaar onzinnig. Meerdere onderzoeken, waaronder dat van McGreevy, laten zien dat paarden hoofdzakelijk via hun neus ademen. Een open mond kan juist een verstoorde ademhaling en ademnood veroorzaken en mogelijk ook schade toebrengen aan de keel, strottenhoofd en longen.^{3, 5, 6, 7, 8}

De ademhaling is onder natuurlijke omstandigheden uitstekend geregeld en van levensbelang voor een rennend paard. Paarden rennen van nature met de mond dicht. De tong sluit perfect aan op het verhemelte in een dichte mond. Zodra je een bit, ketting of vastgebonden tong in de mond doet, verbreek je het natuurlijke vacuüm en druk je de tong omlaag. Dit veroorzaakt pijn, benauwdheid, stress en angst.^{2, 3}

Argument 2: de pikeur kan meer controle uitoefenen

Dit is de reden die tegenwoordig in de draf sport het meest wordt genoemd om de tong te blijven vastbinden. Door het vastbinden van de tong kan het paard deze niet over het bit bewegen om de druk van het bit te verlichten. Dit zorgt ervoor dat de pikeur met het trekken aan de teugel voortdurend pijnlijke druk kan uitoefenen op de bovenkant van de tong, het tandvlees en de lippen. Dit geeft volgens pikeurs meer controle over het paard.⁹

Of er daadwerkelijk meer controle is, is niet wetenschappelijk bewezen. Het is echter aannemelijker dat de paarden door alle pijnprikkels minder aandacht hebben voor subtiele signalen. De dieren rennen harder omdat ze in paniek raken. Het is deze paniek waar de pikeur op aanstuurt.

McGreevy licht de effecten van tongbandjes (en neusriemen) toe in een zeer interessante presentatie (54 minuten).¹⁸

REGELGEVING

De internationale paardensportbond Fédération Équestre Internationale (FEI) heeft het gebruik van de tongband verboden voor de sporten die bij hen zijn ondergebracht: dressuur, springen en eventing. De draf- en racesport vallen echter onder de Stichting Nederlandse Draf- en Rensport (NDR) en tuigpaarden onder de Vereniging van Eigenaren en Rijders van Tuigpaarden (VERT). Deze organisaties hoeven zich niet aan de FEI-regels te houden. Ook een groot deel van de andere dwangmiddelen, zoals de opzetteugel, is bij de FEI en KNHS verboden.

SCHADE DOOR BIT, KETTING EN TEUGELDRUK

Samenvatting: Verreweg de meeste paarden in de draf- en racesport hebben na een wedstrijd verwondingen in de mond. Soms worden pijnlijke plekken zelfs vooraf gecreëerd om paarden 'gevoeliger' te maken. Teugeldruk kan oplopen tot een trekkracht van 40 kg in de mond van het paard. Naast de fysieke schade ervaart het paard ook psychische schade.

Uit Fins onderzoek blijkt dat 84% van de dravers na een wedstrijd acute verwondingen in de mond had opgelopen.⁹ Ook in de gevallen dat er geen bloed te zien was, kon er sprake zijn van drukkingen en open wonden. Het wel of niet gebruiken van een tongbandje had in deze studie geen effect op het aantal verwondingen.

Naast de acute verwondingen die zichtbaar zijn na een wedstrijd, blijkt ook het bot in de kaken van paarden te vervormen door veelvuldig uitgevoerde trekkracht. Uit morfologisch botonderzoek is bij 48% van 87 onderzochte paarden een ruwheid van het bot geconstateerd.¹⁰

TANDEN POETSEN EN TEUGELDRUK

Tot de meest dieronvriendelijke praktijken in de draf-sport behoort het zogenoemde 'tandenpoetsen'. Hierbij wordt voor aanvang van een wedstrijd een bit of ketting hard heen en weer getrokken door de mond van het paard. Zo worden pijnlijke plekken gecreëerd waardoor het paard tijdens een wedstrijd gevoeliger reageert op het bit in de mond.¹¹

De gevoeligheid hangt samen met de teugeldruk die de pikeur uitoefent. Verschillende onderzoeken tonen aan dat de druk die paarden vrijwillig accepteren nooit hoger is dan 10 Newton (N). Uit onderzoek blijkt dat tijdens een drafrace de teugeldruk kan toenemen tot 58 N.¹² In ander onderzoek is zelfs sprake van een piekdruk op de teugels van 392 N. Dit komt overeen met een trekkracht van ongeveer 40 kg.¹³

SCHADE VOOR DE PSYCHE VAN HET PAARD

Een grote trekkracht uitgeoefend op een heel klein oppervlak in de mond geeft logischerwijs grote kans op verwondingen en pijn. Deze pijn ervaren paarden tijdens een wedstrijd waarschijnlijk minder bewust, omdat ze tijdelijk verdoofd zijn door het hoge adrenalineniveau.¹⁴

Gedurende de wedstrijd overheersen de stress en het mentale lijden. Het toepassen van grote teugeldruk veroorzaakt naast stress ook verwarring. Normaliter worden teugels aangehaald om paarden af te remmen of te sturen.

In de drafwedstrijd juist niet. De paarden moeten door de druk heen hard blijven rennen. Deze dubbele functie van teugelsignalen is strijdig met het principe van consequent gedrag waarop leren normaalgesproken berust. De verwarring die dit veroorzaakt is niet bevorderlijk voor het welzijn en vergroot daarbij de kans op ongelukken.^{12, 15}

Het is dus niet zo dat paarden die schade oplopen tijdens wedstrijden minder presteren of minder hard draven. Het dierenleed en de onethische aspecten komen voort uit het creëren van stress, het moedwillig veroorzaken van verwondingen en de pijn die het paard ervaart.¹⁶

ANDERE VAAK VOORKOMENDE WELZIJSPROBLEMEN IN DE DRAFSPORT

Schade, pijn en stress door het gebruik van een tongband, bit, ketting en teugeldruk zijn niet de enige nadelen waar paarden in de draf sport onder lijden. Andere middelen die leed veroorzaken zijn:

- Het gebruik van een opzetteugel en opzetbit die het hoofd belemmert om omlaag te gaan.
- Het gebruik van een hard plaatje dat met een riem tegen de keel wordt vastgezet om te zorgen dat het hoofd niet kan 'knikken' (de kin kan dan niet naar de borst).
- Het gebruik van een sidepole; een stok die voorkomt dat het hoofd zijwaarts kan bewegen.
- Schreeuwen tegen het paard en hardhandig contact op weg naar de baan.
- Slaan: vanwege een strenger zweepbeleid worden paarden tijdens lange baan wedstrijden vaker stiekem tussen de achterbenen of op geslachtsdelen geslagen om meer pijn te veroorzaken.¹¹ Bij kortebaandraverijen is de zweep verboden en worden paarden vooral geslagen met de teugels.
- Verwaarlozing: paarden die minder waard zijn, worden na een wedstrijd vaak bezweet en onverzorgd op een trailer gezet; ook worden de dieren afgedankt als ze slechter presteren.¹¹

BRONNEN

1. Weller (2020) **"Investigating the Effects of Tongue-ties and Nosebands on Horses"** MSc thesis under McGreevy.
2. Cook (2014) **"A hypothetical, aetiological relationship between the horse's bit, nasopharyngeal asphyxia and negative pressure pulmonary oedema"** Equine Vet Educ 26(7) 381-389
3. Mellor, (2020) **"Mouth Pain in Horses: Physiological Foundations, Behavioural Indices, Welfare Implications, and a Suggested Solution."** Animals 10, 572.
4. Marsh, McGreevy, Hazel, Santos, Hebart, Franklin (2019) **"The effect of tongue-tie application on stress responses in resting horses"**
5. Cook (1999) **"Pathophysiology of bit control in the horse"** Journal of Equine Veterinary Science 19(3) 196-204
6. Cook (2003) **"Bit-induced pain: a cause of fear, flight, fight and facial neuralgia in the horse"** Pferdeheilkunde 19 (2003)
7. Cornelisse, Holcombe, Derksen, Berney, Jackson (2001) **"Effect of a tongue-tie on upper airway mechanics in horses during exercise"** American Journal of Veterinary Research 62(5)
8. Barton, Troppenz, Klaus, Lindenberg, Merle, Gehlen (2022) **"Tongue ties do not widen the upper airways in racehorses"** Equine Veterinary Journal
9. Tuomola, Mäki-Kihniä, Kujala-Wirth, Mykkänen, Valros (2019) **"Oral Lesions in the Bit Area in Finnish Trotters After a Race: Lesion Evaluation, Scoring, and Occurrence"** Frontiers in Veterinary Science 6
10. Lancker, Broeck, Simoens (2007) **"Incidence and morphology of bone irregularities of the equine interdental spaces (bars of the mouth)"** Equine Vet. Educ. 19(2) 103-106
11. Anonieme meldingen bij Stichting Dier&Recht

12. Hartmann, Byström, Pökelmann, Connysson, Kienapfel-Henseleit, Karlsteen, McGreevy, Egenvall, (2022) **“Associations between driving rein tensions and drivers’ reports of the behaviour and driveability of Standardbred trotters”** Applied Animal Behaviour Science 254
13. Preuschoft, Witte, Recknagel., Bar, Lesch, Wüthrich, (1999) **“Über die Wirkung gebrauchlicher Zaumungen auf das Pferd”**. Dtsch. Tierärztliche Wochenschr. 106, 167–175.
14. Butler, Finn (2009) **“Stress-induced analgesia”** Progress in Neurobiology 88(3) 184-202
15. McLean, McGreevy (2010) **“Horse-training techniques that may defy the principles of learning theory and compromise welfare”** Journal of Veterinary Behavior 5(4) 187-195
16. Campbell (2013) **“When does use become abuse in equestrian sport?”** Equine Vet. Educ. 25(10) 489-492
17. Gleerup, Forkman, Lindegaard, Andersen (2015) **“An equine pain face”** Veterinary Anaesthesia and Analgesia 42(1) 103-114
18. McGreevy wetenschappelijk onderbouwde **presentatie**.

CONTACT

Bezoekadres

Tilanusstraat 8b
1091 BH Amsterdam
Tel. 020-6177757

Postadres

Postbus 14584
1001 LB Amsterdam

Overige informatie

IBAN: NL15 TRIO 0390 9472 10
Kvk-nummer: 41152567
RSIN: 816092205

Dier&Recht
advocaat van de dieren